

СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ АГРАРНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

¹Донецький національний університету імені Василя Стуса

Анотація: У тезах досліджено та визначено основні ризики забезпечення економічної безпеки аграрної галузі України в умовах повномасштабної війни. Класифіковано загрози економічній безпеці аграрної галузі України.

Ключові слова: аграрна галузь, загрози, ризики, аграрний сектор України.

Abstract: The main risks of ensuring the economic security of the agrarian industry of Ukraine in the conditions of a full-scale war are investigated and identified in theses. Threats to the economic security of the agricultural sector of Ukraine are classified.

Keywords: agricultural industry, threats, risks, agricultural sector of Ukraine.

Забезпечення економічної безпеки аграрної галузі України, особливо в умовах війни – це постійний циклічний процес, під час якого реалізується система різноспрямованих заходів [1]. З одного боку, це заходи, спрямовані на підвищення фінансової стійкості, ліквідності, конкурентоспроможності аграрних підприємств та створення сприятливих можливостей для забезпечення економічних переваг аграрного виробництва. З іншого боку, це заходи, що повинні позитивно впливати на рівень та умови життя населення, яке безпосередньо зайнято в аграрному виробництві, на жителів прилеглих територій, на стан навколишнього середовища особливо в умовах війни та знищенні інфраструктури, техніки та знищення урожаю.

Виходячи з цього, визначимо основні види ризиків та внутрішні і зовнішні загрози для економічної безпеки аграрної галузі України. Види ризиків та їх характеристики наведено в табл. 1. Перераховані ризики, на нашу думку, можуть створювати потенційні загрози економічній безпеці аграрній галузі та національній безпеці країни [2].

Таблиця 1

Ризики економічній безпеці аграрній галузі України

Види ризиків	Характеристика ризику
Технологічні ризики	Характеризують негативний вплив матеріально-технічної бази АПК на якість і конкурентоспроможність продукції, на формування системи управління якістю з точки зору вимог до безпеки вироблених продуктів.
Екологічні ризики	Дають можливість оцінити ймовірність втрати доходу за рахунок впливу екологічних факторів
Соціальні ризики	Являють собою ймовірність отримання збитків від фінансової діяльності внаслідок низького рівня розвитку сільської інфраструктури (відсутність дитячих дошкільних закладів, закладів охорони здоров'я, середніх навчальних закладів, житла) та деградації людського потенціалу (низький рівень освіти населення, умінь, навичок, низька здатність до праці і т.ін.).
Агроекологічні ризики	Оцінюють ймовірність отримання збитку в результаті несприятливих природно-кліматичних умов на окремо взятій території.
Фінансово-економічні ризики	Характеризують зниження доходу внаслідок відсутності доступності до кредитних ресурсів, високого рівня корупції при розподілі фінансових ресурсів на виконання різного роду програм, спрямованих на забезпечення стійкості АПК, відсутності податкових пільг, підвищення податкового тягаря, низьку зацікавленість місцевої влади в реалізації механізмів державно-приватного партнерства.
Виробничі ризики	Характеризують ймовірність втрати частини виробленої продукції внаслідок її псування; не дотримання ефекту масштабу виробництва, а також через неможливість забезпечити достатній рівень виробництва найважливіших видів продуктів

Політично-військові ризики	Являють собою ризики, пов'язані зі змінами в правовому полі держави, а також ризики, пов'язані з військовими діями на території держави або в безпосередній близькості від неї
Геополітичні ризики	Являють собою ризики, пов'язані з міжнародними діями, країн споживачів аграрної продукції України (страйки, блокади, санкції і т. ін).

Одним із важливих питань проведеного дослідження є встановлення критеріїв економічної безпеки. Критерій економічної безпеки – це кількісне або якісне порогове значення того чи іншого показника, за яким здійснюється оцінювання рівня економічної безпеки аграрної галузі України [3,4].

Рис. 1. Загрози економічній безпеці аграрній галузі

Аналіз існуючої системи економічних взаємовідносин в аграрній галузі України показує, що ці відносини ще не забезпечують повною мірою економічну безпеку аграрної галузі, оскільки суттєво не зменшують потенційні загрози, що існують в даний час в країні. Окрім того, все ще не розроблений чіткий механізм управління ризиками, значною є корупційна складова при просуванні аграрної продукції від товаровиробника до споживача, а також при розподілі фінансових ресурсів як елемента державної підтримки аграрного виробництва тощо. Можливі зовнішні та внутрішні загрози економічній безпеці аграрній галузі України представлені нами на рис. 1.

Виходячи з даного визначення, сформулюємо основні вимоги, яким, на нашу думку, повинні відповідати критерії, що характеризують економічну безпеку аграрної галузі. Такі критерії повинні:

- віддзеркалювати результати діяльності аграрної галузі;
- відображати головну мету функціонування аграрної галузі;
- забезпечувати ефективний відтворювальний процес аграрного виробництва;
- давати можливість достовірно оцінювати рівень економічної безпеки аграрної галузі в цілому та кожної її складової частини окремо;
- забезпечувати виробництво аграрної продукції в умовах війни.

Як бачимо, кожен із видів економічної безпеки аграрної галузі характеризується властивим тільки йому переліком показників, які мають свої особливості розрахунку і різний ступінь впливу на рівень економічної безпеки країни в цілому. У той же час деякі різновиди економічної безпеки аграрної галузі можна також розглядати як самостійні підсистеми.

Тобто, система економічної безпеки аграрної галузі являє собою складну багаторівневу систему, від злагодженої взаємодії елементів якої залежить ефективність її функціонування, можливість трансформації зі стійкого стану в нестійкий стан (і навпаки), а також рівень продовольчої і національної безпеки країни.

Таким чином можна стверджувати, що економічна безпека аграрної галузі країни – це складна система економічних взаємовідносин між суб'єктами аграрного виробництва з приводу забезпечення аграрної галузі сучасними засобами виробництва, спроможними ефективно організувати відтворювальні процеси з метою задоволення зростаючих потреб населення в продовольстві, забезпечення конкурентних переваг країни на світовому агропродовольчому ринку, збільшення обсягів експорту аграрної продукції тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Козловський С. В., Козловський В. О., Бурлака О. М. Стійкість розвитку аграрної галузі регіону як чинник економічного зростання України. Економіка України. 2014. № 9. С.59-73.
2. Козловський С. В., Герасименко Ю. В. Моделювання інвестиційних процесів в агропромисловому комплексі України : Вінниця : Глобус-Прес, 2007. 136 с.
3. Козловський С.В. Управління сучасними економічними системами, їх розвитком та стійкістю : Вінниця : Меркьюрі-Поділля, 2010. 432 с.
4. Жураківський Є. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки аграрної галузі в умовах інституційних трансформацій. Агросвіт. 2015. №12. С. 63-70.

Мищенко Віктор Васильович, аспірант Донецького національного університету імені Василя Стуса, Вінниця, e-mail: v.mishchenko@donnu.edu.ua

Viktor Mishchenko, postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, e-mail: v.mishchenko@donnu.edu.ua